

Види прийменників за
будовою. Написання похідних
прийменників разом, окремо і
з дефісом

Мета:

допомогтися усвідомлення особливостей правопису похідних прийменників; формувати вміння писати похідні прийменники разом, окремо та через дефіс; виробити відповідні правописні навички; розвивати пам'ять, уважність, культуру усного й писемного мовлення.

Привіт, проблемо!

- Порівняти співзвучні слова в наведених реченнях.
Чи однією частиною мови вони виражені?
Чи однакову синтаксичну роль виконують?

Навкруги золоті поля

Навкруги будинків багато
зелені

Близько сонечка тепло,
близько матері добро

Далеко покладеш — близько
візьмеш

Поруч із нами сидів
військовий

Сідай поруч!

**«Весна – це така пора року, коли
дуже добре починати щось нове»
Харукі Муракамі**

- За походженням та утворенням
- **Непохідні:** в, від, над, до, на, без, крім, при, по (Увага! Їх часто плутають з префіксами)
- **Похідні утворені:**
 - а) сполученням непохідних прийменників: задля, посеред, з-побіч;
 - б) поєднанням прислівників чи іменників з прийменниками: за рахунок, нарівні з, відповідно до, на відміну від.
 - в) від інших частин мови: край, кінець, коло, близько, вздовж, вслід

«Весна щодня по краплі
вливала в душу надію —
сонцем і свіжим вітром,
зеленим паростком,
дурними горобцями, що
влаштовували бійку прямо
на ґанку за суху хлібну
скоринку, лелеками —
оселилися на стовпі біля
жовтої порожньої хати,
вигинали довгі шиї назад
так неймовірно, що дзьоби
торкалися крил на спині»
Люко Дашвар

За будовою

Прості	Складні	Складені
Непохідні та похідні, що мають одну основу	Утворюються з кількох частин і пишуться разом або через дефіс	Утворюються з кількох частин і пишуться окремо
Від, при, за, кругом, на, шляхом, біля, перед, в, через, до, з, під, коло	Попід, задля, з-за, посеред, із- за, заради, поміж, з-поза, поперед, з-попід	Під час, згідно з, відповідно до, на відміну від, у разі, під кінець

**«І сонце, й сніг, і ожеледь,
все разом.
І я не знаю, це весна чи ні?
Сваровськи би позаздрив
дивним стразам,
Що мерехтять у мене на
вікні»
Ліна Костенко**

НАПИСАННЯ ПРИЙМЕННИКІВ

Написання прийменників

Разом	Складні прийменники звичайно пишуться разом: <i>понад</i> , (по + над), <i>понад</i> , <i>поза</i> , <i>поміж</i> , <i>попри</i> , <i>посеред</i> , <i>поперед</i> , <i>побіля</i> , <i>здля</i> , <i>заради</i> , <i>довкола</i> , <i>назустріч</i> , <i>наприкінці</i> , <i>услід</i> , <i>внаслідок</i> .
Через дефіс	Складні прийменники з першою частиною з (із) пишуться через дефіс: <i>з-за</i> , <i>із-за</i> , <i>з-поза</i> , <i>з-над</i> , <i>з-понад</i> , <i>з-під</i> , <i>з-понад</i> , <i>з-поміж</i> , <i>з-проміж</i> , <i>з-серед</i> , <i>з-посеред</i> .
Окремо	Кілька нових прийменників, утворених від повнозначних слів, пишуться двома і більше словами: <i>згідно з</i> , <i>залежно від</i> , <i>незважаючи на</i> , <i>під час</i> , <i>в результаті</i> (але <i>внаслідок</i>), <i>в силу</i> , <i>у напрямку до</i> , <i>на шляху до</i> , <i>у зв'язку з</i> .

Розподільний диктант

► Записати сполучення слів із прийменниками у дві колонки: у першу — із похідними прийменниками, у другу — із непохідними. Визначити, від яких частин мови утворилися похідні прийменники.

Наді мною, коло лісу, з-поміж людей, з гори, протягом року, понад лісами, згідно з наказом, о сьомій годині, незалежно від погоди, край дороги, біля столу, на дошці, під землею, без нас.

Майстерня дослідника

- ► З наведених слів виписати тільки прийменники. Прості прийменники підкреслити однією лінією, а складні — двома.
- Той, у, щоб, як, проте, про, за, або, над, а, до, навколо, наче, осторонь, з-за, крізь, через, крім, згідно з, за винятком, би, нехай, під час, поза, на, поміж, про, чи, начеб, осторонь, попереду, задля, й, і, біля, коло, заради, та, між, незалежно від, посеред.

Домашнє завдання

- Вивчити параграф 33, вправа 434 (письмово)

